

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

El treball de l'expressió oral i escrita a través de la poesia de les avantguardes.

María Lucía Serrano Rotger

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2018-19

DNI de l'alumne: 43201011L

Treball tutelat per Maribel Ripoll Perelló
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General.

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor		Tutor	
Sí	No	Sí	No
x			

Paraules clau del treball:

Poesia, expressió oral, expressió escrita, avantguardes, literatura catalana.

La literatura infantil mereix la mateixa consideració que qualsevol altra manifestació cultural i artística a una autèntica formació integral del nin i del jove.

Jaime García Padrino

RESUM

La llengua catalana és una de les assignatures més importants dins els centres escolars de les Illes Balears: és una assignatura necessària per desenvolupar un ús correcte de la llengua i conèixer totes les seves característiques i particularitats, però sembla que la literatura no forma part de les vides de l'alumnat fins que no realitzen estudis secundaris. A més a més tampoc es treballen amb èmfasi les eines d'expressió oral i escrita. Aquest treball pretén desenvolupar aquestes eines a través d'activitats transversals de poesia de les avantguardes per a alumnes de 2n cicle de primària, concretament sisè.

Paraules clau: poesia, expressió oral, expressió escrita, avantguardes, literatura catalana.

ABSTRACT

Catalan is one of the most important subjects at Balearic Islands schools: it's necessary to complete the development and the correct use of the language and it's also useful because students have to know all the features that this language has. But literature seems not to be important in students elementary scholar ages until their high school period. Moreover, oral and written expressions tools aren't worked as well. This work aims to develop these tools through transversal activities about Avant-Garde poetry aimed at sixth grade students.

Key words: poetry, oral expression, written expression, Avant-Gardes, catalan literature.

Índex de continguts

1) Justificació	4
2) Objectius, continguts i competències	6
2.1 Objectius generals	7
2.2 Objectius específics	7
2.3 Continguts	7
2.4 Competències	8
3) Marc teòric	10
3.1 Part literària	10
3.1.1 La literatura infantil	10
3.1.2 La educació literària	12
3.1.3 La poesia infantil	15
3.1.3.1 La poesia com a gènere literari	16
3.1.3.2 Definint la poesia infantil com a gènere	17
3.2 Part lingüística	18
3.2.1 Expressió oral	18
3.2.2 Expressió escrita	22
4) Metodologia	24
4.1 Principis metodològics	24
4.2 Tècniques i models d'ensenyament	25
4.3 Sessions i activitats	26
5) Temporalització i desenvolupament de les sessions	27
5.1 Temporalització	27
5.2 Desenvolupament de les sessions	27
5.2.1 Tasques d'iniciació/preparació	27
5.2.2 Tasques de desenvolupament	31
5.2.3 Tasques de posada en comú/avaluació	39
6) Avaluació	40
7) Conclusions i valoració personal	41
8) Bibliografia	42
9) Annexos	45

1. Justificació

L'elecció del tema per a realitzar aquest treball ha estat resultat de diverses observacions que he pogut experimentar durant els meus estudis de grau d'Educació Primària; en concret, tres.

La primera ha estat l'observació durant les pràctiques a diferents centres de la localitat de Palma. Quan les tutores o professores els parlaven sobre la poesia o qualsevol concepte relacionat amb la literatura, ja fos catalana, castellana o anglesa, els infants no sabien a què s'estaven referint. Segons el meu punt de vista és una falta de coneixement bastant greu ja que la literatura és una unitat que ha d'estar present dins l'estudi de la llengua i és un contingut que, suposadament, han d'estudiar els alumnes als centres escolars.

La segona raó és més de caràcter personal i voluntari i fa bastant temps que germina a la meva ment la idea de poder dur-la a terme: treballar un aspecte de la llengua a través de la poesia o la literatura. Des de fa molt, la literatura sempre m'ha cridat molt l'atenció; de vegades més que les nocions bàsiques d'aquesta i les normes tant lèxiques com ortogràfiques i gramaticals que la formen. No estic segura que aquest interès hagi nascut només de la educació que vaig rebre a l'escola, on tant els meus professors com professores sempre ens intentaven fer aprendre les formes de les composicions poètiques, les característiques d'aquestes, les interpretacions que es poden fer i els diferents sentits (literal i figurat) que poden arribar a transmetre els autors amb les seves obres entre d'altres. No només ensenyaven tots aquests factors amb un èmfasi i una emoció especials, sinó que també han tingut influència els hàbits i la curiositat que he anat observant i experimentant durant la meua vida.

A l'escola, quan havíem de fer literatura, m'emocionava moltíssim el fet de conèixer, veure, analitzar i llegir creacions d'autors i autores que jo coneixia i admirava però, el que més em cridava l'atenció era la poesia de les avantguardes. L'emoció també coincidia amb la sorpresa de veure com la resta de companys i companyes no experimentava el mateix i feia tot el possible per evitar l'aprenentatge d'aquesta part de la llengua.

Aquest fet em va sorprendre durant molts d'anys i, quan vaig començar el grau i vaig poder fer les meves primeres intervencions a les aules, vaig voler posar en pràctica alguna activitat relacionada amb la literatura, sobretot avantguardista i, sorprenentment, a tots els cursos de primària que vaig tenir l'oportunitat de visitar, cap dels alumnes sabia què era la literatura o la poesia en general. Causa principal: falta d'interès per part dels professors, que la transmeten als alumnes.

Finalment, la tercera raó que m'ha fet triar aquest tema ha estat l'expressió tant oral com escrita dels infants a les aules d'Educació Primària. Concretament, als centres que he visitat en els darrers anys, els alumnes presenten un nivell molt baix en referència als àmbits d'escriptura i expressió oral en llengua catalana. No només és causa de l'ensenyament que reben a les escoles, sinó de la multiculturalitat que observam avui dia a les aules.

Encara que sembli que els professors i les professores a les escoles es troben actualment formats i preparats per assumir la heterogeneïtat de les seves aules i ser capaços d'adaptar-se a totes les necessitats que presenten els seus alumnes, no és cert. Un professor ha de fer molta feina per aconseguir que els alumnes nouvinguts s'integrin d'allò més bé i ràpidament possible; però el que realment fan és seguir amb la programació establerta i no tenir en compte els seus estudiants.

Per aquest motiu Cabello i Rayón (1998) defensen que:

“L’acció transformadora de la reflexió crítica dels mestres sobre la vida de l’aula topa amb l’escassa comunicació i participació de l’equip educatiu, com a tal, a debats d’aquest tipus. A aquest fet negatiu es suma la acceptació pasiva de les decisions preses per la direcció perquè el centre escolar sigui considerat com un *centre d’integració*. [...] Les necessitats educatives dels nins amb dificultats d’aprenentatge, siguin d’origen social o funcional, són ateses pel centre d’un mode precari”. (p.247)

Els objectius que es limiten a complir els professors a les aules d’Educació Primària només estan centrats en la competitivitat i no en el plaer d’aprendre d’una manera significativa i lúdica. Per això, aquest treball pretén guiar d’una manera senzilla i eficaç el procés d’ensenyament-aprenentatge a les aules i motivar no només els alumnes, sinó també els professors i professores de manera que visquin allò que han d’ensenyar i siguin els causants de la transmissió d’aquesta il·lusió als seus alumnes mitjançant una eina poc comuna a les aules: la poesia i la literatura i, concretament, la poesia de les avantguardes.

2. Objectius, continguts i competències.

Aquest treball és una proposta didàctica que pretén assolir una sèrie d’objectius dins d’una aula d’alumnes d’educació primària de segon cicle, concretament de sisè, els quals no han experimentat (o pràcticament quasi no han experimentat) el treball de la literatura conjuntament amb les dimensions de l’expressió oral i escrita de la llengua. Els objectius es divideixen en generals i específics i van en progressió del més general al més concret.

2.1 Objectius generals

- Conèixer què és poesia i literatura.
- Treballar de manera oral i escrita els continguts de la literatura infantil en l'àmbit de llengua catalana (incloses avantguardes).

2.2 Objectius específics

- Identificar el sentit i les idees del text.
- Desenvolupar i millorar les destreses de l'expressió oral i escrita a l'aula a través de la poesia i la literatura avantguardista.
- Fomentar l'escriptura i la oralitat com a recursos per expressar idees, opinions i sentiments.
- Elaborar petites creacions literàries.

2.3 Continguts

Els continguts seleccionats per a treballar amb la proposta didàctica que es presenta són els següents:

- Producció de textos orals, en diferents situacions i per a diferents finalitats: narracions i diàlegs entre d'altres, tenint cura de les característiques formals, estructurals i de contingut de les diferents tipologies de textos orals i aplicant les normes que regeixen l'intercanvi comunicatiu oral.
- Estructura i característiques dels missatges orals segons funcions i situacions comunicatives diverses: lèxic, entonació, recursos expressius; elements lingüístics i no lingüístics ; doble sentit, ironia, humor, etc. Adequació de l'expressió oral.

-Dramatització i representació de textos senzills interessant-se per participar en les dinàmiques de grup, adequant l'entonació, el ritme i el volum a les característiques del text.

-Coneixement de les estratègies i normes bàsiques en la producció de textos.

-El text literari com a font de comunicació i aprenentatge, de plaer, de joc, d'entreteniment, de coneixement, etc.

-Diferents tipus de lectura amb obres i textos literaris adequats a l'edat i els interessos dels alumnes.

2.4 Competències

Les competències que es pretenen treballar i desenvolupar al llarg de la proposta són les següents:

-Competència en comunicació lingüística

Aquesta proposta pretén treballar les dimensions de l'expressió oral i escrita dels alumnes a l'assignatura de llengua catalana i literatura; per tant, les activitats i sessions programades al llarg del document fomentaran el treball d'aquesta competència en la seva totalitat.

-Competència digital

Amb el treball d'aquesta competència es pretén que els alumnes desenvolupin i millorin les seves habilitats i destreses amb les eines digitals mitjançant activitats que requereixin de la utilització de recursos TIC.

-Aprendre a aprendre

Aquesta competència és una de les més importants a desenvolupar dins la proposta, ja que els alumnes rebran una informació molt valuosa que hauran d'emmagatzemar a les seves ments i analitzar què és allò que han après i per a què serveix. L'aprenentatge es pretén que sigui el més significatiu possible.

-Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Amb aquesta competència el que es pretén és fer que els alumnes reflexionin sobre la responsabilitat de la tasca d'aprenentatge que han de realitzar i siguin autònoms i autònomes a l'hora de fer-la. També que si es dóna l'oportunitat de fer un treball en gran grup o en petits agrupaments heterogenis, siguin capaços de proposar, compartir i respectar idees amb els seus companys i companyes. Però el més important és: que creguin en ells/es mateixos/es.

-Consciència i expressions culturals

Com a darrera competència a desenvolupar, la consciència i expressió cultural és una de les coses més importants avui dia tant als centres educatius com a la vida quotidiana. Els alumnes han de ser conscients de que no viuen tot sols al món i tenen companys i companyes als quals han de respectar i oferir la seva ajuda sempre i quan sigui possible. A més a més, aquesta proposta intenta fomentar la imaginació i la creativitat dels alumnes per tal de compartir diferents idees i punts de vista a través de la literatura.

A continuació presentaré el marc teòric tractant d'exposar els continguts que vull treballar a l'aula i , a la vegada, establir una base sòlida on situar els objectius redactats anteriorment per tal d'assolir-los amb èxit amb les activitats que es duran a terme.

3. Marc teòric

Com he informat anteriorment, el marc teòric vol ser un factor sòlid per basar les característiques i els objectius que vull assolir mitjançant una sèrie d'activitats que es presentaran més endavant. Aquest marc teòric consta de dues parts diferenciades entre si, les quals tracten temes o conceptes que, per tal de desenvolupar i dur a terme aquesta proposta didàctica, tot docent o estudiant hauria de tenir en consideració.

La primera part va referida a la literatura, que es divideix en tres subapartats els quals tracten la definició d'allò que és literatura infantil i com ho han d'interpretar els docents; en segon lloc, en què consisteix l'educació literària i per què és tan poc coneguda i visualitzada i; en tercer i darrer lloc, què és la poesia infantil i com hauria de ser treballada a classe per tal de desenvolupar un aprenentatge lúdic i significatiu.

La segona part està més orientada cap a les produccions literàries dels alumnes. Tracta sobre les habilitats que es pretenen millorar mitjançant l'aprenentatge de la literatura a les aules de llengua catalana: l'expressió oral i escrita a través del treball de la literatura.

3.1 Part literària

3.1.1 La literatura infantil

Partint des d'un dels punts clau, el que primer s'hauria de comprendre i assimilar és el que realment significa i en què consisteix el concepte que es coneix com a *literatura infantil*.

Aquest concepte ha estat objecte de moltes transformacions i cap d'elles ha mostrat la claredat i adequació que els lectors i docents necessiten per a la seva correcta comprensió i ensenyament.

La literatura infantil, segons afirma García Padrino (1992), és un conjunt de creacions l'essència de les quals resideix al seu caràcter de manifestació peculiar de l'expressió verbal, oral o escrita.

A més a més, és una utilització determinada del llenguatge, caracteritzat pels trets propis de la funció poètica: la creació imaginària d'una realitat a través del llenguatge, el caràcter plurisignificatiu dels elements lingüístics utilitzats, l'exploració de les possibilitats significatives, la recerca d'una ruptura en la utilització dels recursos expressius i la relació, no arbitrària, entre significat i significat (García Padrino, 1992, p.21).

També cal tenir present l'aportació que fa López Valero (1992), qui diu que la literatura està constituïda per una suma de missatges: el missatge vehicle de idees, dels sentiments o de les passions, però a la vegada, aquest missatge té una forma molt determinada que és d'ordre estètic.

Fent referència a l'origen de la Literatura Infantil, segons Petrini (1958, p.16) aquest ha estat enllaçat [...] a la preocupació de l'adult per utilitzar les creacions literàries al servei d'uns determinats valors instructius imposats per la societat de cada època.

A les escoles sempre s'ha d'intentar fer saber als alumnes que la literatura ha estat (i és) un art i que s'ha anat transmetent de manera oral des de fa molts d'anys. Sempre als temes de literatura s'expliquen les gestes dels joglars i trobadors quan es dedicaven a expandir les cançons i els contes folklòrics: és la literatura de base oral. És per aquest motiu que l'etapa escolar és una de les més importants en referència a la formació literària dels infants. Com afirma García Padrino (1992), el fet d'haver escoltat manifestacions líriques i narratives mitjançant la comunicació oral constitueixen un bagatge meravellós per al desenvolupament de la sensibilització infantil en referència a aquest tema.

A part d'això, tal com defensa García Padrino (1992):

“ Los valores lúdicos entrañados por las composiciones líricas de base folclórica, de ese riquísimo folclore infantil, adentran a los alumnos de los primeros niveles educativos por caminos de auténtica calidad literaria. A través de sus canciones y sus juegos, el niño accede al disfrute de la más simple y más directa poesía”. (p.14)

És això el que volem fomentar a les aules de les escoles: que els infants coneguin de primera mà que la literatura i la poesia es troben presents des de fa molt de temps a les seves vides i gaudeixin explorant-la i desenvolupant-la.

A part és molt important tenir en compte que cada persona, en aquest cas cada estudiant, és un món i les seves creacions literàries han de ser totalment independents, és a dir, els/les docents han de ser guies dels alumnes durant el seu procés d'aprenentatge. Però a l'hora en què l'alumne/a comenci a crear s'ha d'evitar agobiar-lo/-la amb el pensament del missatge literari que segons els seus valors socials, ètnics o econòmics, entre d'altres, ha d'expressar. Tal com s'ha informat són creacions lliures, de transmissió lliure.

Hem de saber que la literatura es converteix en un estímul eficaç per al desenvolupament de la capacitat lectora i per a la formació dels hàbits lectors; aquest contacte del nin amb l'obra literària escrita és un element impulsor d'una completa formació lingüística. García Padrino (1992) defensa que s'ha de tenir en consideració que és una tasca on l'actitud del propi docent es converteix en guia decisiva. Per aquesta raó s'ha de tenir una passió i clara vocació per la literatura i per l'ensenyament evitant caure en la rutina d'executar només *l'ofici*.¹

Els primers anys de la vida d'un infant són fonamentals per moltes raons relacionades amb l'aprenentatge: un d'ells és el desenvolupament del seu gust per l'art de la literatura. És per aquest motiu que López Valero (1992) afirma que d'aquí sorgeix la idea de que l'Educació Infantil i Primària són moments de vital importància i decisius per introduir la literatura i que les possibilitats de desenvolupament seran múltiples i variades que cridaran l'atenció dels infants.

3.1.2 La educació literària

La gran desconeguda dins el món de la educació és, sense dubte, la educació literària. Però, per què? Segons les opinions i les reflexions dels autors consultats anteriorment he arribat a la conclusió que, malauradament, és rebutjada per gran part dels docents

¹ García Padrino, J. (1992) "Literatura infantil y educación" (pp.23-24).

simplement perquè no la tenen en compte o no han sentit mai parlar-ne. Per evitar aquest mal pas dins una trajectòria la qual ens mostra el món literari en la seva totalitat, a continuació s'explicarà en què consisteix.

Segons la definició de Mendoza (2005) : “l’educació literària és la preparació perquè el lector en formació arribi a [...] participar amb efectivitat al procés de recepció i d’actualització interpretativa del discurs literari i accedir amb autonomia al conjunt de produccions artístiques que construeix la literatura”. (p. 40)

Amb freqüència, es planteja amb absoluta naturalitat l’ensenyament i aprenentatge de la literatura, donant per suposat que és possible *ensenyar literatura*² i que allò que s’ensenya a les aules és *literatura* (Mendoza, 2005, p.38), però s’ha d’anar amb cura perquè, com bé ha quedat reflectit a la introducció d’aquest apartat, molts de docents no en tenen coneixement, no saben d’on partir per ensenyar literatura als infants i no ensenyen la literatura d’una manera correcta als alumnes.

En altres paraules, com afirma Mendoza (2005):

“La educación literaria y la formación lecto-literaria hasta el momento han sufrido un lamentable *retraso*³ y una penosa *desatención* en relación a las necesidades de innovación. En el panorama de la didáctica de la literatura sólo ha habido aportaciones e innovaciones en aspectos parciales, sin que se haya llegado a desarrollar un modelo suficientemente definido para dar paso a una innovación efectiva para la educación literaria”

Els docents tenen també la tasca, com els seus alumnes, de comprendre i conèixer la literatura. És cert que han de tenir un percentatge de coneixements literaris molt més elevat que no el dels seus estudiants. Un docent ha de sentir passió i tenir vocació per allò que fa i ensenya. Mai el *fer per fer* ha conduït ningú enlloc.

² *Ensenyar literatura* i *literatura*: conceptes dels quals Mendoza (2005) analitza el seu ensenyament.

³ Èmfasi de l’autor (Mendoza, 2005) en el retard i la poca atenció de la innovació en l’educació i la formació literària.

S'han d'intentar deixar de banda els mètodes tradicionals en educació i optar i explorar altres vies d'ensenyament, sobretot en l'àmbit literari.

La concepció del que hauria de ser una bona, eficaç i sòlida educació literària està marcada pel pes del tradicionalisme; es troba lligada a les directrius d'un cànon, als condicionants d'ordre historicista i a la dependència d'una concepció que ha confós la literatura amb una assignatura de continguts en la qual el desenvolupament de competències, habilitats i estratègies específiques no s'ha dut a terme correctament. I és precisament aquest factor d'oblit de les estratègies i les habilitats, on es troba la clau de com tractar formativa i didàcticament l'educació literària (Mendoza, 2005, p.39).

L'objectiu general de l'educació literària és el de fer possible el desenvolupament de les habilitats lectores dels alumnes durant les etapes de la seva escolarització. També intenta ensenyar-los coneixements addicionals perquè els i les estudiants en qüestió es converteixin en lectors i lectores competents i desenvolupin la seva autonomia. A més a més, com explica Mendoza (2005) l'educació literària tracta d'ensenyar a llegir, accedir i apreciar la literatura, d'aconseguir que el lector pugui realment arribar a gaudir amb la obra literària.

Cal tenir present el que afirma Mendoza (2005) : “A l'àmbit escolar, la selecció de lectures literàries sol estar condicionada per l'assoliment d'objectius acadèmics diferents a la pràctica lectora en si mateixa i per la competència literària”.

Si es segueixen proposant a les escoles lectures literàries que només tinguin la tasca de fer que els alumnes assoleixin els objectius marcats pel currículum i no fan èmfasi al factor de fer l'alumnat estimar i gaudir al màxim de la literatura, definitivament acabarà perduda i sense cap utilitat ni interès en els infants.

A part d'això, torna a sorgir un nou concepte lligat a l'educació literària del qual no se'n fa un ús correcte ni es desenvolupa en la seva totalitat per motiu del seu desconeixement: la *competència literària*.

“La competència literària implica tota activitat cognitiva de la lectura i mesura el nivell d'eficiència del lector davant qualsevol text. Així, l'ensenyament- aprenentatge de la literatura ha de tenir una sèrie d'objectius que ajudin a assolir dita competència”.

(Cerrillo, 2007, p.22)

A més a més el complementa el comentari de Mendoza (2005) qui afirma que:

“Las obras de literatura infantil ejercen funciones formativas esenciales en la construcción de la competencia literaria, ya que son obras clave en la mediación de los primeros encuentros del lector con el sistema de literatura”.(p.39)

Per aquest motiu, l'ensenyament- aprenentatge de la literatura ha de ser una tasca dinàmica, lúdica i vocacional, deixant enrere tradicionalismes per part dels mestres com per exemple: fer les classes de literatura seguint una metodologia tradicional amb una classe magistral, estudiar només els clàssics literaris i qualque obra contemporània o, per exemple, estudiar sempre les mateixes obres i encomanar als alumnes la tasca de fer els poemes d'una mateixa manera. És necessària la innovació i la imaginació per poder arribar a assolir els objectius desitjats i fer viure als alumnes allò que realment anomenem *literatura*.

3.1.3 La poesia infantil

En primer lloc , es parlarà sobre la poesia com a gènere literari i les seves característiques, d'entre les quals, per què pertany al gènere literari de la lírica.

Una vegada definida la poesia com a tal, s'ha d'intentar anar construint a mesura que es van llegint obres de diferents autors i autores, una definició per al concepte de poesia infantil com a tal i establir-ne les característiques.

3.1.3.1 La poesia com a gènere literari

Des de l'antiguitat fins que al segle XVIII va néixer el terme *Literatura* tal i com el coneixem actualment per denominar el conjunt de gèneres d'escriptura creativa, el concepte general que emprem per denominar els esmentats gèneres rebia el nom de *poesia*.

Actualment, quan utilitzem el terme ho fem per anomenar un dels tres grans apartats que es desenvoluparen durant el Romanticisme. Cal tenir en compte que a partir de l'època romàntica la creació artística feta amb el llenguatge es va dividir i va rebre el nom de *lirica*. Aquests tres grans gèneres [...] són, a part de la lírica: la narrativa i el drama (Cerrillo i Luján, 2010).

També es pot arribar a fer una definició de poesia explicant que és un tipus de discurs en el qual l'ordenació dels diferents sons té una importància molt gran dins el significat. Complementant amb el que afirmen Cerrillo i Luján (2010) aquest discurs també pot adoptar qualsevol mode enunciatiu que no tingui com a contingut principal la presentació d'uns fets o el desenvolupament d'un esdeveniment.

Per comprendre millor què és poesia, es necessiten tenir en compte les característiques més formals, de contingut i d'enunciació. D'aquesta manera, el nivell fònic serà un dels factors determinants, ja que, segons Cerrillo i Luján (2010) :

“Per identificar un text com a poema ha d'haver qualque tipus de ritme, de voluntària ordenació dels sons de la llengua per crear un efecte i unes regularitats fòniques determinades”.(pp.15-16)

Es dedueix que trobarem poesia en allò que tradicionalment coneixem com a *poema*; a part d'això també trobarem poesia allà on no esperàvem trobar-ne. Aquesta és una prova que la definició d'allò poètic té a veure amb el caràcter de la totalitat del text líric, ja que, tal com afirmen Cerrillo i Luján (2010, p.24) podem trobar poesia allà on al lector se li imposi una totalitat caracteritzada per una especial complexitat lingüística: llegint una narració, interpretant un drama...

S'ha d'entendre la poesia com una forma de tractar el llenguatge la qual va acompanyada sempre d'una especial intensitat emocional.

3.1.3.2 Definint la poesia infantil com a gènere

La poesia infantil no és aquell tipus de poesia que es troba a llibres amb molts de colors, amb diminutius, parla de mons fantàstics amb criatures o animals.

És cert que és una creació escrita amb un vocabulari breu, simple o *ensucrat* però no només ha de parlar d'uns temes en concret i distreure d'altres que també són importants.

Parlant en termes literaris, tal com afirmen Cerrillo i Luján (2010):

“La poesia infantil és, senzillament, poesia escrita per a infants, és a dir, per a uns lectors que encara no han acabat ni de créixer ni de desenvolupar-se tant físicament com intel·lectual; però, a més a més, aquests lectors infantils poden tenir accés a altres poemes que els agradin o que cridin la seva atenció, o que, simplement, siguin capaços de commoure'ls o emocionar-los, encara que no hagin estat explícitament escrits per a ells”. (p.192)

Segons el punt de vista dels autors esmentats anteriorment, a l'antiguitat la societat era pràcticament analfabeta i els nens no estaven escolaritzats; per aquest motiu no eren capaços de llegir però sí d'utilitzar altres vies per visualitzar i aprendre allò que més els cridava l'atenció i els agradava: escoltaven les cançons i narracions populars del poble o lloc on vivien. No ho sabien, però d'aquesta manera ja s'estaven formant i desenvolupant com a grans artistes pel simple fet d'haver escoltat unes creacions que, posteriorment, serien ells els responsables d'explicar als seus petits o a altra gent.

Coincidint amb el que Cerrillo i Luján (2010) exposen, el fet que la poesia sigui transmesa oralment i pateixi canvis tant en la seva reproducció oral com en l'escrita, segueix estant sotmesa als seus sons, ritme i música.

És per aquest motiu que una de les característiques més importants i, per tant, que es pretén treballar a aquesta proposta didàctica és el recurs de l'oralitat en la poesia i la literatura.

Com a pensament que proposen Cerrillo i Luján (2010) el qual trobo molt enginós:

“Seria molt interessant introduir els alumnes a la degustació de la poesia a partir de manifestacions poètiques que els resulten familiars, analitzant i fent pensar sobre allò que canten els seus grups o solistes preferits”. (p.27)

S’han de proposar activitats lúdiques i dinàmiques als estudiants. Mentre més gaudeixin aprenent, més significatiu serà l’aprenentatge.

A l’escola no es pretén crear poetes, sinó apropar la poesia a petits i joves lectors perquè puguin arribar a apreciar-la, inclús estimar-la i perquè puguin percebre que la poesia és una cosa útil perquè fa veure les coses d’una manera diferent, perquè educa la sensibilitat i perquè desenvolupa l’esperit crític (Cerrillo i Luján, 2010, pp.114-115).

En definitiva, com afirma Solé (1990): “la poesia sempre ha estat un dels gèneres més propers als infants, amb el qual han tengut contacte gairebé des del moment del seu naixement”.

És per aquest motiu que l’escola ha de d’ajudar l’infant a recuperar la seva tradició oral per a continuació desplegar la seva imaginació i desenvolupar la seva creativitat utilitzant el joc i les paraules. D’aquesta manera nous poemes individuals i col·lectius vendran a enriquir les ments.

3.2. Part lingüística

3.2.1 Expressió oral

Hem de contemplar l’aula com un espai on es desenvolupen activitats discursives i on les habilitats lingüístiques no es produeixen totes soles sense cap agent motivador, sinó que l’ensenyança implica la compenetració de dites habilitats en conjunt.

La utilització de la llengua oral té dues habilitats molt importants: parlar i escoltar. Fent referència al diàleg, Camps (2005) indica que aquest permet fer evidents els conceptes dels estudiants i permet la seva transformació al contrast dinàmic amb els dels companys i amb els que proposa el professor com a objecte d’aprenentatge.

Cal destacar la necessitat de l'existència del diàleg relacionat amb la reflexió compartida sobre aspectes que afecten a la relació entre les persones, als valors i, en definitiva, a la formació moral dels infants i joves.

Com a aspectes a tenir en compte en l'expressió oral trobem dos processos que permeten una correcta elaboració de dita expressió:

- Processos de macroplanificació

Són aquells que abarquen la planificació del discurs global, la selecció de continguts, de l'estructura i de l'estil retòric del mateix.

- Processos de microplanificació

Són els que s'apliquen a la construcció d'enunciats individuals i són els responsables de perfilar les decisions estructurals concretes que se'n deriven de les decisions anteriors, com per exemple la forma lingüística (Levelt, 1989).

S'ha d'intentar proposar als alumnes un ensenyament lúdic i dinàmic i intentar no caure en una rutina pautada per sempre el mateix tipus d'exercitacions o tasques i, el més important: no forçar ni fer-los sentir malament.

Per aquest motiu, Núñez Delgado (2008) proposa un ensenyament sistemàtic de la llengua oral, fent-los avançar mitjançant les rutines comunicatives (com les salutacions, donar les gràcies, etc.), les microhabilitats de conducció de la interacció (saber iniciar, desviar o ampliar temes), de l'expressió lingüística dels significats aplicant estratègies de facilitació de la producció i compensació de dificultats (comparacions, exemples, etc.) i de l'avaluació de la comprensió i el control de la veu, entre d'altres.

Una gran part dels alumnes durant l'educació primària presenten una sèrie de problemes a l'hora de parlar com poden ser: manca de vocabulari i estructuració del discurs, manca de cohesió, problemes d'expressió, etc. Hem de ser conscients de que trobarem a les aules diferents grups d'alumnes molt diferenciats en referència a habilitats adquirides respecte a l'oralitat. Segons afirmen Peliquín i Rodeiro (2005), aquestes diferències

podrien estar produïdes principalment per un factor: l'autoestima. Proposen solucions per treballar sistemàticament l'autoestima amb l'autoconcepte i així facilitar situacions adequades al nivell dels alumnes per estimular la producció oral reforçant positivament els objectius assolits.

D'aquesta manera, l'alumnat adquireix una quantitat immensa d'autoestima i motivació que els conduirà a dur a terme produccions orals molt més creatives, personals i satisfactòries.

A continuació es presenta una taula de les dificultats aparegudes tant a la parla com a l'escolta dels alumnes envers l'expressió oral, les seves possibles causes i possibles propostes de millora per superar-les ideades per Peliquín i Rodeiro (2005):

ESCOLTA

Dificultats trobades	Causes possibles	Propostes de millora
<ul style="list-style-type: none"> ☐ No paren atenció. ☐ No comprenen els professors quan els hi parlen. ☐ No saben escoltar. ☐ Escolten registres poc variats. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ El llenguatge sense imatge és poc atractiu. ☐ Se'ls dona tot fet. ☐ No estan acostumats a escoltar. ☐ No els interessen els temes tractats. ☐ No tenen el nivell exigít. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Que les propostes siguin motivadores i atractives. ☐ Activitats per aprendre a escoltar. ☐ Treballar de manera individual adaptant-se a les necessitats dels diferents companys i companyes. ☐ Dedicar menys temps a les qüestions gramaticals i més a l'escolta.

PARLA

Dificultats trobades	Causes possibles	Propostes de millora
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tenen poc vocabulari. ☐ Abús de comodins. ☐ Tenen vergonya de parlar en públic. ☐ Manca de fluïdesa. ☐ Manca d'estratègies per estructurar el discurs. ☐ Manca de coherència, idees molt desordenades. ☐ Hi ha dos grups d'alumnes molt diferenciats: els qui ho fan molt bé i els qui ho fan molt malament. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ El medi al qual viuen. ☐ Manca de confiança en ells mateixos. ☐ Por al ridícul. ☐ Llegeixen poc. ☐ Poc temps dedicat a la pràctica oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Crear un clima de confiança, ambient distès. ☐ Ensenyar a parlar. ☐ Afavorir situacions comunicatives. ☐ Potenciar la lectura en veu alta. ☐ Atendre més als continguts procedimentals. ☐ Elevar l'autoestima. ☐ Sistematitzar l'expressió oral. ☐ Adaptar-se més al nivell de grup.

Taules de dificultats en l'escolta i la parla que afecten l'expressió oral. Font: Peliquín i Rodeiro (2005), *Hablar en clase. Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar*.

Per tant, per tal d'assolir la competència en comunicació oral i superar els obstacles i dificultats que poden arribar a sorgir,⁴ s'han de proposar més quantitat de textos orals als infants. D'aquesta manera aprendran noves habilitats com la implicació d'altres codis (com el gestual) i aspectes a tenir en compte fora de l'àmbit textual com la veu o l'entonació, ja que són factors que tenen molt de pes en la llengua oral encara que s'ha

⁴ Com els representats a la taula superior per Peliquín i Rodeiro (2005) a *Hablar en clase. Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar*.

d'anar amb cura: el fet d'oferir als alumnes l'habilitat de parlar i d'escoltar no garanteix, com afirma Núñez Delgado (2001) que els alumnes millorin la seva expressió i comprensió orals. No es tracta de parlar i escoltar, sinó d'ensenyar a parlar i escoltar.

Per concloure aquest apartat de la llengua oral, un dels darrers aspectes que s'han de tenir en consideració és el de l'avaluació. Com avaluar la llengua oral a les escoles? En primer lloc cal tenir en ment que l'avaluació d'un aspecte com el de l'oralitat és una tasca complexa. Núñez Delgado (2003) afirma:

“Un obstáculo al evaluar las actividades de expresión oral es la fuerte injerencia que se produce en ésta de aspectos personales y afectivos.[...] La corrección de errores de expresión oral se percibe de forma más personal que los correspondientes a la expresión escrita”
(p.51).

En conclusió: per avaluar l'expressió oral dels alumnes es necessita temps i saber com evitar els possibles obstacles que poden sorgir al llarg del seu desenvolupament per comprendre dita capacitat discursiva.

3.2.2 Expressió escrita

Ensenyar a escriure no consisteix només a ensenyar a utilitzar el codi de la llengua escrita: consisteix en crear lectors i usuaris de l'escriptura que vagin progressant en aquest aprenentatge.

El fet d'ensenyar a llegir i a escriure ha estat sempre l'objectiu fonamental que s'ha pogut observar a les escoles i també és cert que l'àmbit de la lectoescriptura sempre ha estat objecte d'estudi però, com afirma Monje Margeli (1993): “Els resultats de les investigacions sobre la lectoescriptura sorgiren de manera que semblava tot clar. Però, un nou sorgiment de la literatura ens fa girar els ulls sobre el seu vertader significat i això ens posa alerta sobre errades greu d'un ensenyament que va acabar quan l'aprenentatge encara no havia finalitzat”. (p.76)

És ben cert que les escoles només s'encarreguen d'ensenyar la mecànica de l'escriptura: només es centra en codificar i decodificar textos mentre que no mostra un dels aspectes més importants sobre el qual es parlarà a continuació.

Segons Colomer i Camps (1991), el mètode amb el qual l'infant aprèn lectoescriptura fa que aquest generi una actitud diferent cap a la lectura i cap a l'escriptura. Defensen que es comença a aprendre a escriure però mai finalitza aquest procés.

L'aspecte anteriorment esmentat que no sol ser mostrat durant el procés d'aprenentatge de l'escriptura és el de l'escriptura expressiva. Els infants han d'experimentar el que és el text lliure i han de saber aprofitar la seva creativitat. L'alumne/a ha d'aprendre des de molt petit/a que el fet d'escriure és una eina d'expressió que pot arribar a dominar mitjançant tècniques i recursos que anirà aprenent al llarg de la seva vida.

Per aquest motiu, perquè l'alumne/a pugui continuar progressant en l'escriptura, necessita descobrir l'interès, el plaer i els beneficis que li pot donar el fet de dominar l'expressió escrita; ha de desenvolupar i descobrir els seus propis interessos.

Un dels factors que no s'ha de deixar de banda en cap moment segons Monje Margelí (1993) és que l'aprenentatge de la llengua escrita no es pot deslligar del desenvolupament de la llengua oral.

És un aspecte complicat però les escoles i sobretot els i les docents han de ser conscients i no separar aquests conceptes, ja que als centres escolars es sol explicar que la llengua oral i la llengua escrita són dues manifestacions diferents d'una mateixa llengua formal. S'ha d'anar molt alerta.

Segons Cassany, Luna i Sanz (1993) l'ús de la llengua es pot realitzar de quatre formes diferents: parlant, escrivint, escoltant i llegint. És per això que la capacitat de comunicar-se és la suma de les quatre habilitats lingüístiques i no només d'una en concret.

I si un/a s'atura a pensar, escriure és una manera més clara de reflexionar i construir una visió pròpia de la vida i del món. És cert que presenta característiques complexes com la sintaxi o l'objectivitat i la cohesió, però és una forma de donar pas a un pensament més de caire reflexiu, creatiu i crític.

4. Metodologia

4.1 Principis metodològics.

Els principis metodològics que faré servir per al desenvolupament d'aquesta proposta didàctica es basen en els que recull el Decret 28/2016,⁵ present al currículum d'Educació Primària.

No obstant, no només hem d'entendre com a metodologia un camí per assolir els objectius proposats i assimilar els continguts, sinó que també ha de ser una guia mitjançant la qual es motiva a l'alumne i es desperta el seu interès per aquests, per a fer possible un aprenentatge realment significatiu.

Un dels recursos que més afavoreixen el desenvolupament d'aquest aprenentatge és la creació juntament amb la imaginació. Es pretén que els /les alumnes millorin la seva expressió oral i escrita mitjançant la comprensió i l'elaboració de peces literàries relacionades amb les avantguardes però, això és un aspecte important: de manera dinàmica i lúdica. Han de poder veure que es poden combinar l'esforç i el goig per obtenir resultats satisfactoris.

Durant aquest procés la figura del /la mestre/a serà de guia, de mediador/a mentre que la de l'alumne/a és la de protagonista, millorant els processos d'aprenentatge autònom.

Com es cercarà un aprenentatge realment significatiu, s'ha de partir dels coneixements prèviament assolits. També s'intentaran fomentar els mecanismes d'aprenentatge cooperatiu entre iguals, és a dir, que els alumnes unes vegades representaran el paper de guia i d'altres el d'estudiant.

⁵ Segons l'article 7 del Currículum de les Illes Balears.

El fet de treballar d'aquesta manera crea llaços d'unió, cooperació i col·laboració entre els/les estudiants. D'aquesta manera podem convertir allò que en un principi es veu com un condicionant en una oportunitat d'enriquiment mutu.

Aquest tipus de dinàmiques es veuen afavorides també pel treball grupal, ja que fomenta el desenvolupament personal i social i la cooperació i la participació. També s'ha de tenir molt present l'atenció a la diversitat, ja que els/les alumnes d'una escola presenten, òbviament, una heterogeneïtat a nivell de maduresa i de coneixements cognitius.

Finalment, per no trencar la coherència d'aquest model metodològic desenvoluparé una avaluació en forma de rúbrica que tindrà en compte els aspectes i els objectius que es volen assolir al llarg d'aquesta proposta didàctica.

4.2 Tècniques i models d'ensenyament

Aquesta intervenció partirà dels principis metodològics de l'aprenentatge significatiu i d'una metodologia activa centrada als processos d'aprenentatge, en la qual es fomenta la comunicació bidireccional (alumne/a: protagonista; professor/a: guia) cercant situacions d'aprenentatge i diversificant els continguts d'aquest: saber, saber fer, saber estar, saber ser.

Principalment a la proposta es desenvoluparan sobretot les habilitats de comprensió, expressió i creació literàries. Els/ les alumnes hauran de fer de forma addicional una recerca sobre continguts que no compreguin o dels quals vulguin saber-ne més informació. També hauran d'explicar, verbalitzar i compartir amb la resta de companys/es els continguts que han anat treballant, les seves creacions, les seves idees, les seves emocions i sentiments experimentats i possiblement trobats. D'aquesta manera milloraran les seves habilitats comunicatives.

Finalment, cal dir que es prioritzaran metodologies d'ensenyament que afavoreixin la creativitat davant d'altres que no ho fan gaire; així l'alumne podrà gaudir de llibertat a l'hora de crear.

4.3 Sessions i activitats

Les sessions presents a l'actual proposta didàctica tindran una estructura comuna organitzada en tres fases. A cada una d'elles prevaldrà una forma de treballar la qual s'explica a continuació:

Tipus d'activitat	Forma de treball
Iniciació i preparació	Es duran a terme durant les primeres sessions de la proposta per apropar a l'alumne/a a la poesia i que conegui les avantguardes i les seves característiques.
Desenvolupament	Aquestes activitats seran les que més importància tindran a l'hora d'avaluar la proposta, ja que serà el moment en que els/les alumnes hauran de comprendre, treballar i fer fer les seves creacions.
Posada en comú/avaluació	Aquesta part es durà a terme durant les dues o la darrera sessió. Consistirà en l'explicació de la feina i els objectius i els continguts que han assolit i après els/les alumnes durant el desenvolupament de la proposta.

5. Temporalització i desenvolupament de les sessions

5.1 Temporalització

L'estructura d'aquesta proposta didàctica consta de nou sessions de 55 minuts de durada cadascuna. Segons el pla d'estudis de cada centre escolar, aquesta proposta es duria a terme aproximadament entre el final del segon trimestre i l'inici del tercer. La durada total seria de tres setmanes, inclosa l'avaluació d'aquesta.

Per establir aquesta organització i elaborar aquesta proposta m'he basat en les sessions que vaig dur a terme durant el meu pràcticum a un centre d'Educació Infantil i Primària de Palma, el qual ha volgut romandre en l'anonimat.

Aquest centre en qüestió disposava de quatre sessions setmanals de 55 minuts dedicades a la llengua catalana i seran les que jo prendré com a referència per dur a terme l'explicació de les activitats.

5.2 Desenvolupament de les sessions

Com he explicat abans, les sessions van en progressió: des de les tasques d'iniciació i preparació, passant per les de desenvolupament fins arribar a les de posada en comú/avaluació per observar-ne processos i resultats.

Després de cada agrupació de sessions hi haurà una rúbrica avaluativa per diagnosticar si els alumnes han assolit els objectius i han realitzat correctament les tasques corresponents a les sessions.

5.2.1 Tasques d'iniciació

Les activitats presentades a aquest apartat són les proposades per introduir els/les estudiants dins el món literari de les avantguardes i veure quines idees o coneixements previs tenen sobre el tema. Les activitats d'iniciació tindran una durada de dues sessions.

Objectius de les sessions d'iniciació i preparació:

- Comprendre i construir el concepte d'avantguardes.
- Completar les tasques de recerca i investigació.
- Desenvolupar l'habilitat de la parla a l'hora d'explicar i compartir idees.
- Expressar-se de manera correcta, clara i ordenada a l'hora de redactar.

Sessió 1: Mentimeter

Material: ordinadors portàtils o tauletes, Pissarra Digital Interactiva (PDI d'aquí en endavant), projector, ordinador, presentació amb poemes objecte, poemes dadaistes i cal·ligrames.

Localització: aula equipada amb PDI, ordinador i projector.

Durada: 55 min.

Desenvolupament:

En primer lloc es prepararà l'ordinador amb la projecció de la presentació prèviament elaborada sobre la poesia avantguardista i es deixaran els ordinadors portàtils / tauletes preparats / preparades.

A continuació el/la professor/a, una vegada tothom estigui parant atenció, començarà a explicar que han de treballar un tema molt interessant del qual possiblement molt poca gent hagi sentit parlar-ne: les avantguardes.

Tot seguit, el/la tutor/a demanarà quina és la idea que passa pel cap dels infants quan escolten aquesta paraula. Com possiblement la resposta sigui un silenci aclaparador, el /la professor/a mostrarà imatges de poemes objecte, de cal·ligrames i de creacions dadaistes sense esmentar ni el seu títol ni el seu autor: simplement dient que això correspon al període avantguardista.

Llavors, el/la tutor/a introduirà els/les alumnes al *Mentimeter*. El *Mentimeter* és una aplicació que permet fer comentaris en directe al mateix temps que s'està duent a terme una presentació.

Així doncs, el/la tutor/a farà registrar a tots i totes amb l'objectiu de comentar cada imatge (ja siguin cal·ligrames, poemes objecte o creacions dadaistes) amb el sentiment o el significat que creguin que té o els inspira.

D'aquesta manera, el/la tutor/a s'assegura de la participació de tots els alumnes, ja que surt el nombre de participants i, a part, el *Mentimeter* fa un balanç en directe de la majoria de les respostes, projectant la paraula més freqüent en un tamany més gran i la menys freqüent la fa minvar fins que desapareix.

Aquest procediment es durà a terme primer amb l'opinió que tenen els/les alumnes de la paraula *avantguardes*, seguit de les impressions que els provoquen les imatges de les creacions avantguardistes. L'objectiu d'aquesta activitat és introduir el concepte d'avantguarda i exemplificar-lo amb imatges d'obres de diferents autors perquè els/les alumnes vegin el contingut que hauran de treballar i puguin oferir el seu punt de vista i compartir les seves opinions mitjançant un tipus de debat entre iguals.

Com a finalització de la primera sessió, el/la tutor/a demanarà als alumnes que facin una recerca, ja sigui a biblioteques, revistes o amb cura, per internet, de les avantguardes literàries i a la pròxima sessió es farà una posada en comú de tota la informació portada.

Please enter the code

Submit

The code is found on the screen in front of you

Powered by Mentimeter [Terms](#)

Imatge del *Mentimeter* a la tauleta dels alumnes. Font: www.menti.com

Go to www.menti.com and use the code 99 71 90

Què creus que són les avantguardes?

Mentimeter

visionaris locura
fantasia
creativitat art
poesies artistes

Índex de respostes dels alumnes envers la pregunta: *Què creus que són les avantguardes?* Font: elaboració pròpia.

Sessió 2: Avant...què?

Material: informació portada per part dels/les alumnes i quaderns.

Localització: aula equipada amb PDI, ordinador i projector per a l'explicació.

Durada: uns 25 minuts per elaborar la definició en grup i els 25/30 min restants d'explicació de temari.

Desenvolupament:

Durant aquesta segona i darrera sessió d'introducció i preparació, el/la professor/a farà servir la metodologia 1-2-4 mitjançant la tasca d'expressió oral. En primer lloc, els alumnes es col·locaran en agrupacions heterogènies de quatre alumnes (si no quadren els nombres poden haver grups de més).

Una vegada agrupats, han d'anar explicant de manera individual la informació més rellevant que hagin trobat sobre les avantguardes, ja siguin autors, obres, característiques... Cada alumne disposa de 2 min per fer-ho. Després d'haver fet les explicacions, els alumnes s'agruparan per parelles i hauran d'elaborar una definició d'allò que són les avantguardes sintetitzant i seleccionant la informació adient.

Disposaran d'aproximadament 7 minuts per redactar-la als seus quaderns.

Finalment, cada parella compartirà amb l'altra present al grup la seva definició i ambdues hauran de redactar una nova i definitiva definició de les avantguardes als seus

quaderns. Disposaran d'altres 7-8 minuts per fer aquesta tasca, emprant així uns 25 minuts de la sessió.

Una vegada han finalitzat les definicions i el portaveu de cada grup ha explicat a la resta de la classe el concepte d'avantguardes al qual han arribat compartint idees, el/la tutor/a farà una explicació de continguts sobre què són les avantguardes, el tipus de creacions poètiques que es poden trobar i les seves característiques.

5.2.2 Tasques de desenvolupament

Les activitats que s'han proposat a aquest apartat són per a aprofundir en el concepte de la poesia de les avantguardes. L'objectiu principal d'aquestes activitats és mostrar com, guiar i motivar als alumnes perquè facin les seves pròpies creacions. A més a més, s'aniran realitzant petites explicacions teòriques sobre els continguts perquè els/les alumnes en tinguin coneixement d'allò que estan duent a terme. Les activitats de desenvolupament tindran una durada de sis sessions.

Objectius de les sessions de desenvolupament

- Motivar l'alumnat a crear peces poètiques.
- Comprendre el concepte i les característiques de la poesia avantguardista.
- Completar les tasques individuals i grupals.
- Desenvolupar les habilitats d'expressió oral i escrita mitjançant activitats guiades de poesia avantguardista.
- Expressar-se de manera correcta, clara i ordenada a l'hora de redactar i parlar.

Sessions 3 i 4: Què veig? Què sent? Què és?

Material:

- Haver visualitzat la presentació a casa.
- Miralls de taula, material de disfresses, pintures, pinzells, fulls i cartolines de colors, tisores, coles, purpurines de colors, arena, confetis, sponges, poals, llibres, pals de fusta o plàstic i globus.

Localització: aula ordinària o aula de plàstica amb pissarra.

Durada: 55 min.

Desenvolupament:

Abans de dur a terme les sessions tres i quatre, l'alumnat ha de visionar una presentació que el/la professor/a haurà elaborat prèviament sobre els autors avantguardistes catalans que hauran de treballar. Aquests autors són: Joan Brossa, Carles Sindreu i Joan Salvat-Papasseit.

D'aquesta manera, posant en pràctica la metodologia del *flipped classroom*, els/les alumnes han visualitzat a casa el temari que hauran de treballar a classe el proper dia i poden posar-se a treballar i aprofitar molt més el temps.

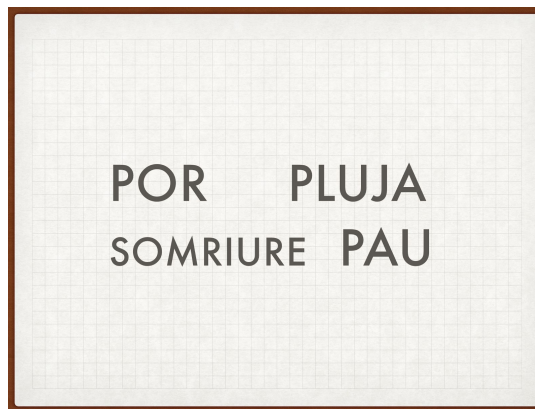
Una vegada visualitzada la presentació, amb exemples i obres dels esmentats autors, es comença amb la sessió 3. Durant aquesta, el/la professora començarà proposant una sèrie de preguntes sobre la presentació i l'alumnat les haurà de respondre al seu quadern per després entregar-lo al/la tutor/a. Les preguntes orals i un petit debat també tenen el seu lloc durant els primers 20 minuts de la sessió.

Tot seguit, es suposa que els/les alumnes ja saben en què consisteix un poema objecte o visual i un cal·ligrama. Per aquest motiu, el/la docent els prepararà unes paperetes a una bossa i per grups cooperatius (els mateixos de les sessions anteriors) han d'agafar una i a aquesta sortiran quatre substantius (per exemple: gos, terra, paraigua i fam). Cada alumne del grup ha de posar-se d'acord amb els/les seus/seves companys/es d'equip per triar una d'aquestes paraules i, amb el material disponible, elaborar un poema objecte, un poema visual o un cal·ligrama amb el títol de la paraula seleccionada.

Ha d'haver, com a mínim, una creació de cada tipus al grup.

Durant la resta de la sessió, l'alumnat ha d'anar creant la seva obra visual tenint en compte que, una vegada acabada, l'han d'exposar a la resta dels companys de manera oral i entregar un manuscrit amb la mateixa explicació al/la tutor/a per veure que s'ho han preparat prèviament.

A la quarta sessió, l'alumnat tornarà a l'aula per acabar durant els primers quinze minuts les obres que encara quedin incompletes i començaran les seves exposicions. El/la tutor/a avaluarà mitjançant l'observació i anotacions. Quan finalitzin totes les activitats de desenvolupament, s'aplicarà una rúbrica⁶.

Exemple de les targetes que s'entregaran a l'alumnat per a la tasca. Font: elaboració pròpia.

⁶ S'aplicarà una rúbrica avaluativa per a totes les activitats de desenvolupament després de les sessions 7 i 8. Disponible als annexos.

Sessions 5 i 6: és això un poema?

Material: revistes i diaris, tisores, bosses, cola, quadern dels alumnes, ordinador, projector i PDI.

Localització: aula equipada amb ordinador, projector i PDI.

Durada: 55 minuts cada sessió.

Desenvolupament:

Abans de començar amb la cinquena sessió, el/la professor/a mostrarà als alumnes fotografies de poemes i obres corresponents al període dadaista. Una vegada visualitzades les fotografies es durà a terme un petit debat iniciat amb la pregunta: *és això un poema?*. Per grups cooperatius, els/les alumnes hauran de compartir idees i pensaments sobre les imatges i la pregunta que ha llençat el/la tutor/a i, una vegada arribats a una conclusió, el/la portaveu de cada grup explicarà a la resta de companys l'opinió del seu equip. Disposaran de 15 minuts per fer aquesta tasca.

Tot seguit, el/la docent farà una explicació d'allò que han visualitzat a la pissarra i què caracteritza el dadaisme, qui va ser el seu creador, el manifest dadaista... Una vegada finalitzada l'explicació i aclarits tots els dubtes, el/la professor/a presentarà a l'alumnat l'activitat: *és això un poema?*

En primer lloc tots i totes han d'escriure a un fragment de paper un sentiment o emoció. En segon lloc, el/la tutor/a dipositarà tots els papers dins una bossa i els barrejarà. En tercer i darrer lloc cada alumne/a agafarà un paper on hi haurà reflectit un sentiment o una emoció. Ara comença la creació.

Des del moment que els/les alumnes tenen el paper amb la seva corresponent paraula, han d'agafar una revista o diari i han de retallar paraules que els recordin a aquest sentiment. Per exemple, si tinc la paraula *tristesa* cercaré paraules relacionades amb aquesta, com per exemple: dolor, acomiadament, pluja, núvol, mort, etc...

Quan han retallat les paraules que trobin necessàries, han de començar amb l'elaboració del seu poema dadaista seguint les directrius que el/la tutor/a ha explicat prèviament: han d'anar aferrant a una cara d'un full de quadern les paraules en l'ordre que segons ells o elles trobin que és l'adequat per expressar el seu sentiment o emoció.

Una vegada han creat el seu producte dadaista han d'explicar de manera escrita a l'altra part del full en què consisteix el poema i per què ha utilitzat les paraules seleccionades.

D'aquesta manera, els/les alumnes treballen la creació i la imaginació a l'hora de triar i cercar paraules que es trobin relacionades amb el sentiment o l'emoció que els ha estat assignat i, a més a més, treballen l'explicació dels continguts de manera escrita.

A la sisena sessió, els primers 25 minuts s'invertiran en acabar d'explicar per escrit els poemes dadaistes i, quan tothom hagi finalitzat la seva tasca, cada alumne/a haurà de dir en veu alta davant la resta del grup el seu poema dadaista, explicar quin sentiment o emoció havia de reflectir el poema i per què l'ha elaborat amb les paraules triades.

Aquesta tasca s'avaluarà mitjançant una rúbrica que englobarà totes les sessions de desenvolupament.

Sessions 7 i 8 : Gimcana poètica

Material: pissarra, taules, quaderns, arxivadors, llapis i bolígrafs, tampons de lletres, tinta, ferratines de lletres, pintures, tisores i llibres de la biblioteca.

Localització: pati de l'escola (en el seu defecte, al gimnàs).

Durada: 55 minuts cada sessió. En aquest cas, ambdues sessions han de realitzar-se de manera conjunta.

Col·laboració: tutor/a del grup i dos professors/es del departament per anar rotant entre les estacions.

Desenvolupament:

Aquesta és la darrera activitat que duran a terme els/les alumnes per treballar l'expressió oral i escrita a través de la poesia de les avantguardes. Hi ha millor manera d'acabar que fent una gimcana? En comparació amb la resta d'activitats, és com un resum actiu i lúdic durant el qual hauran d'aplicar les eines i els coneixements apresos durant les anteriors sessions per tal de completar de manera satisfactòria la gimcana.

A l'aula, com bé ha quedat reflectit a explicacions anteriors, disposem de sis grups cooperatius⁷ els quals estan formats per quatre alumnes. Cada grup té com a identificació un color (per exemple: equip taronja, equip blau, equip verd, equip violeta, equip vermell i equip groc).

⁷ Aquest factor es pot veure modificat segons el grup classe que ens sigui assignat.

Al pati, hi romandran muntades sis estacions, cadascuna d'elles amb una carta d'instruccions de les proves, el material corresponent i algunes d'elles amb casillers amb el color dels equips participants. Aquests casillers o fitxers es troben a les estacions on els/les alumnes hagin d'elaborar tasques escrites i, d'aquesta manera, les dipositen amb el seu nom al casiller corresponent al seu equip i el/la tutor/a podrà visualitzar els treballs fets per l'alumnat per poder evaluar-los després.

Els grups disposaran de 20 minuts per fer les activitats. Una vegada acabi el temps, el/la tutor/a farà sonar un xiulet i els equips hauran de dipositar les seves tasques als fitxers i moure's cap a la següent prova.

Nom de la prova	Explicació	Què es treballa?	Material	Entrega
<u>Rima com la vida</u>	Els/les alumnes es posen per parelles. Una persona de la parella ha de dir una oració. L'altra persona ha de dir una altra oració que comenci per la darrera paraula de l'oració del/a company/a. Ambdós components han d'anotar a un full les oracions amb les paraules destacades en vermell.	La comprensió oral, l'expressió oral i la capacitat d'improvisar.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fulls de paper ➤ Llapis/bolígraf 	Dipositar al casiller un full per parella.
<u>Cursa poètica</u>	Un/a dels/les components del grup ha d'anar corrent a la pissarra i anotar una paraula que li vengui al cap. Quan torna, el/la següent ha d'escriure una paraula que rimi amb l'anterior i així la resta	Característiques poètiques com la rima i l'estructura dels poemes. Poden ser d'estructura lliure o seguint les pautes de les poesies avantguardistes.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pissarra ➤ Guix ➤ Fulls de paper ➤ Llapis/bolígraf 	Dipositar al casiller un full per grup.

	<p>dels/les integrants.</p> <p>Una vegada han apuntat dues paraules cada un/a, han d'escriure una poesia amb elles.</p>			
<u>La lletra és veu</u>	<p>Aquesta activitat consisteix en crear poemes visuals a partir de lletres (com els exemples de Joan Brossa a les sessions anteriors).</p> <p>Els/les alumnes hauran de crear un poema visual a un full a partir de lletres i després explicar-ho de manera escrita a l'altra cara del full.</p>	<p>Imaginació, improvisació i elaboració de poemes visuals.</p> <p>Treball de l'expressió escrita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fulls de paper ➤ Llapis/bolígraf ➤ Pintura ➤ Esponges ➤ Tampons de lletres ➤ Ferratines ➤ Tisores 	<p>Dipositar al casiller un poema visual per alumne/a .</p>
<u>Dibuixa'm el temps</u>	<p>Es tracta d'elaborar cal·ligrames basats en les quatre estacions de l'any. Cada alumne/a haurà de crear un cal·ligrama inspirat en l'estació de l'any que vulgui.</p>	<p>Imaginació i improvisació.</p> <p>Aplicació i desenvolupament de les eines treballades a classe.</p> <p>Treball de l'expressió escrita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fulls de paper ➤ Llapis/bolígraf ➤ Pintures (si cal) 	<p>Dipositar al casiller un cal·ligrama per alumne.</p>
<u>Només tres paraules</u>	<p>Els/les alumnes escriuran de manera individual tres paraules aleatòries a un full. Després, aquest full passarà a la</p>	<p>Imaginació i creativitat.</p> <p>Treball de l'expressió escrita i poètica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fulls de paper ➤ Llapis/bolígraf 	<p>Dipositar al casiller un poema per alumne/a .</p>

	<p>persona que es trobi a la seva dreta, de manera que tothom tindrà tres paraules que no seran les seves. Finalment, cada alumne/a ha de crear un poema amb aquestes tres paraules.</p>			
<p><u>Poemes amb columna vertebral</u></p>	<p>Seguint la tècnica del desordre de la poesia avantguardista, els/les alumnes hauran de crear per parelles poemes amb els títols dels llibres dels quals disposen a l'estació. Una vegada els hagin creat, han de recitar-los amb una correcta entonació cap a l'altra parella i aquesta haurà d'endevinar el sentiment o l'emoció que volen transmetre amb el poema. Posteriorment l'altra parella realitzarà la mateixa tasca.</p>	<p>Imaginació i creativitat.</p> <p>Treball de l'expressió oral a través de la recitació de poemes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Llibres disponibles a l'estació ➤ Fulls de paper ➤ Llapis/bolígraf 	<p>Aquesta tasca no necessita una entrega física. El/la tutor/a del grup es trobarà a aquesta estació per tal de prendre anotacions sobre les recitacions dels/les alumnes.</p>

5.2.3 Tasques de posada en comú/avaluació

L'objectiu principal d'aquesta darrera sessió és realitzar una rúbrica d'autoavaluació per part de l'alumnat i resoldre dubtes o qüestions que hagin quedat pendents sobre el temari.

Sessió 9: La cloenda

Material: rúbrica d'autoavaluació.

Localització: aula ordinària.

Durada: 55 minuts.

Desenvolupament:

Aquesta darrera sessió serà tranquil·la i sense continguts. Consistirà a entregar als/les alumnes un full amb una rúbrica d'autoavaluació.⁸ L'alumnat haurà de respondre les qüestions plantejades segons pensin si han realitzat correctament les activitats plantejades o no.

Amb aquesta rúbrica, el/la tutor/a podrà completar les seves anotacions amb les valoracions dels/les alumnes segons els seus propis punts de vista envers la feina realitzada.

Una vegada hagin acabat tots i totes de completar dita rúbrica es procedirà a l'entrega de totes les feines individuals i grupals dutes a terme per organitzar-les i ordenar-les a les carpetes i quaderns.

⁸ Rúbrica disponible als annexos del document.

6. Avaluació

L'avaluació d'aquesta proposta didàctica, com he explicat als apartats anteriors, es durà a terme a base de rúbriques avaluatives⁹ aplicades a les activitats proposades.

A part de les rúbriques, l'observació també és una de les eines més importants per dur a terme l'avaluació d'aquesta proposta. Si no s'observa el procès, poc ús s'en farà d'aquestes.

L'estructura de les rúbriques ha estat pensada per visualitzar els ítems necessaris que s'avaluaran i els quatre graus de resultats que pot arribar a tenir l'alumnat:

- Novell/a: grau que obtindran si no completen les tasques, equivalent a un suspès.
- Principiant: grau que s'obtindrà quan l'estudiant no faci les tasques seguint totes les pautes que s'exigeixen.
- Avançat/da: aquest grau és el que s'assolirà quan l'alumne/a realitzi les tasques de manera correcta, tenint en compte que pot millorar-les.
- Expert/a: grau que demostra que l'estudiant ha assolit gairebé tots els objectius proposats i ha completat les tasques satisfactòriament.

El percentatge que s'ha d'assignar a les tasques d'aquesta proposta per obtenir els resultats finals són:

- Tasques d'iniciació i preparació: 30%
- Tasques de desenvolupament: 60%
- Tasques de posada en comú/autoavaluació: 10%

⁹ Disponibles als annexos del document.

7. Conclusions i valoració personal

Com a cloenda d'aquesta proposta didàctica m'agradaria aclarir que s'ha intentat explicar el concepte de poesia infantil i oferir una definició més o menys aproximada d'aquesta. A més a més també s'ha exposat un ampli ventall d'aportacions i opinions d'autors i autores que han col·laborat investigant i estudiant sobre la poesia i tècniques d'expressió oral i escrita. A tots i a totes hem de dir: gràcies pel vostre esforç, la vostra dedicació i la vostra ensenyança.

L'estudi i la recerca d'informació al camp de l'expressió tant oral com escrita no ha estat fàcil donat que molts i moltes autors/es es concentren més en la comprensió que no pas en l'expressió; és com si aquesta romangués a un esglaó per sota. S'ha de donar una importància vital a l'expressió, ja que també forma part de les vides de totes les persones i és un aspecte del qual no se'n té gaire cura perquè es pensa que *quan els infants aprenen a parlar ja es saben expressar*.¹⁰ Errada significativament gran.

Amb l'elaboració d'aquest Treball de Final de Grau, el meu objectiu principal ha estat el treball i el desenvolupament d'aquestes dues eines a través de l'estudi i el treball de la poesia de l'època de les avantguardes.

Per què les avantguardes? Surt explicat a la introducció d'aquest document però ho torno a comentar: a les escoles manquen coneixements literaris (sobretot poètics) i trobo que el període de les avantguardes és el més dinàmic per treballar amb els alumnes d'una manera més lúdica i significativa que no pas les altres. A més a més, és un dels períodes que més sol agradar als infants i que menys treballen a les aules.

La poesia no deixa de ser un contingut més dins el currículum que han de seguir els centres d'ensenyament, però no ens hem de donar per satisfets/es només fent memoritzar i recitar sense sentit textos a l'alumnat. És possible aprofitar la poesia com a contingut transversal per treballar altres aspectes de la llengua; i amb aquest Treball de Fi de Grau, pretenc demostrar que és possible.

¹⁰ Expressió verídica comunicada a l'autora d'aquest TFG.

8. Bibliografía

- Cabello, M. & Rayón, L. (1998). En un aula de Educación Primaria: de la multiculturalidad con minúsculas a la CULTURA con mayúsculas. *Revista Complutense de Educación. Vol.9* (nº 1), 243-255.
- Camps, A. (2005). “Hablar en clase, aprender lengua” a *Hablar en clase. Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar*. Barcelona, Graó, pp. 37-44.
- Carpintero, Heliodoro (1960), “Iniciación literaria en la escuela”, a AA. VV., *Lengua y Enseñanza. Perspectivas*, Madrid, C.E.D.O.D.E.P., pp.254-257.
- Cassany, D.; Luna, M. i Sanz, G. (1993): *Ensenyar llengua*. Graó, Barcelona.
- Cerrillo, Pedro C. i García Padrino, J. (1992) (Coords.): *Literatura infantil y enseñanza de la literatura*, Cuenca, pp.59-84.
- Cerrillo, Pedro C. (2005) “Los nuevos lectores: la formación del lector literario”. A Cerrillo, Pedro C, García Padrino, J. i Utanda, M. (Coords.): *Literatura infantil y educación literaria*, Cuenca, pp.133-152.
- Cerrillo, Pedro C. (2007) *Literatura infantil y juvenil y educación literaria. Hacia una nueva enseñanza de la literatura*. Barcelona. Octaedro.
- C. Cerillo, Pedro y Luján Atienza, Ángel Luis (2010): *Poesía y educación poética*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha; p.192.
- Colomer, T. i Camps, A. (1991): *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Rosa Sensat/ Ed.62, Barcelona.

Currículum de les Illes Balears. Consulta. *WEIB CAIB* (2019)

García Padrino, J. (1992) "Literatura infantil y educación". A Cerrillo, Pedro C. i García Padrino, J. (Coords.): *Literatura infantil y enseñanza de la literatura*, Cuenca, pp.13-25.

Levelt, J.M. (1989). *Speaking: from Intention to Articulation*. Cambridge (MA.): The MIT Press.

López Valero, A. (1992) "La literatura en Educación Infantil y Primaria". A Cerrillo, Mendoza Fillola, A. (2005) "La educación literaria desde la Literatura infantil y juvenil". A Cerrillo, Pedro C, García Padrino, J. i Utanda, M. (Coords.): *Literatura infantil y educación literaria*, Cuenca, pp.33-61.

Monje Margelí, P. (1993). La lectura y la escritura en la Escuela Primaria. *Revista interuniversitaria de formación del profesorado*, vol.18, pp. 75-82.

Muñoz Molina, Antonio (1993): "La disciplina de la imaginación" . A *¿Por qué no es útil la literatura?* Madrid: Hiperión, pp. 43-60.

Núñez Delgado, Mª Pilar (2001), *Comunicación y expresión oral. Hablar, escuchar y leer en Secundaria*. Madrid: MEC-Narcea.

Núñez Delgado, Mª Pilar (2008), "Aspectos básicos de la didáctica de la lengua oral" a Jiménez, M.A., Molina García, M.J., Rico Martín, A.M. i Rienda Polo, J. (Coords.): *Nociones didácticas sobre oralidad y escritura*. Melilla, pp.35-57.

Peliquín, F., Rodeiro, M. (2005), "Profesorado de lengua y tratamiento de la oralidad" a *Hablar en clase. Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar*. Barcelona, pp. 93-102.

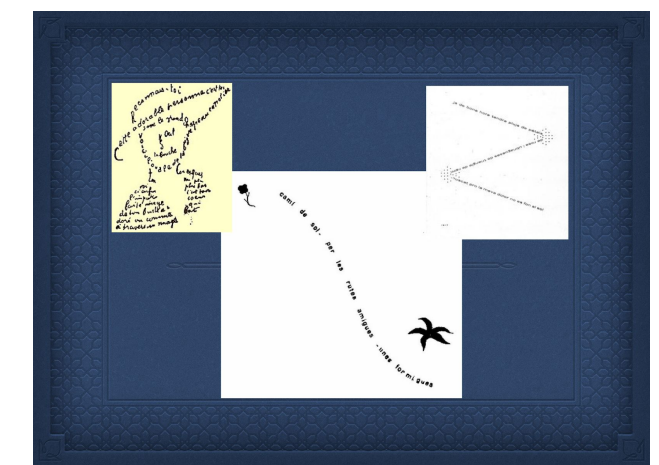
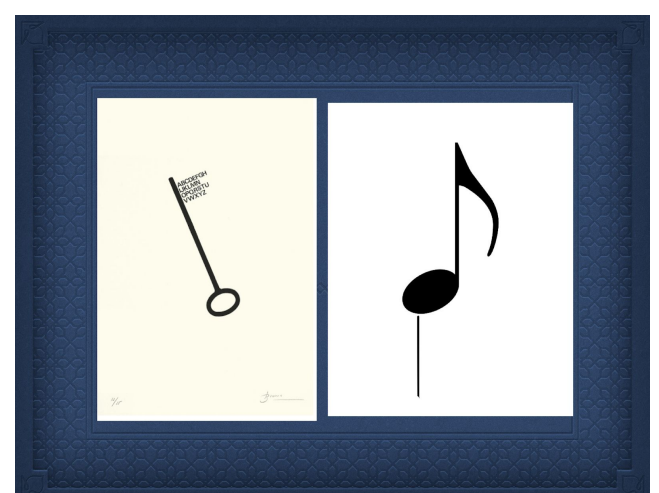
Petrini, Enzo (1958), *Avviamento critico alla letteratura giovanille* (Trad., Madrid,

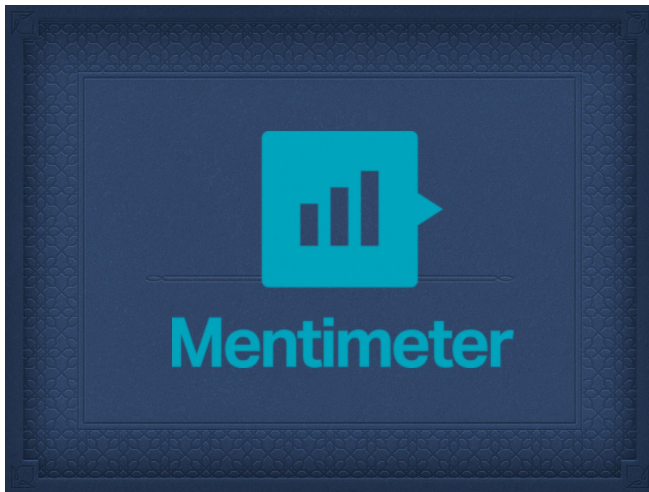
Rialp, 1963, p.16).

Solé, Roser (1990), “Los lenguajes” . A *Educar als tres anys*. M.E.C. Madrid, 1990, pp. 147-149.

9. Annexos

Annex I: sessió Mentimeter

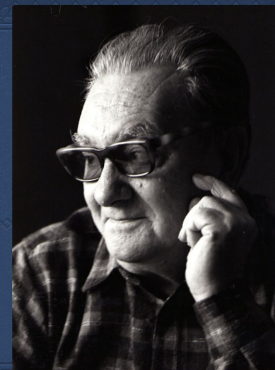
Annex II: presentació què veig? Què senti? Què és?

Què veig? Què sent? Què és?

Llengua catalana i literatura

Joan Brossa

- Poeta i dramaturg.
- Els seus escrits apareixen el 1936
- Poesia aplicada als codis de comunicació.
- Autor de poemes visuals i poemes objecte.
- Domini del sonet i la sextina.

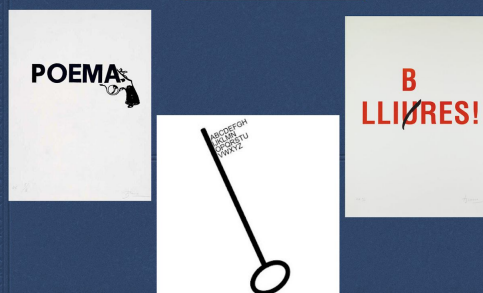

Poemes visuals

Tipus de manifestació poètica que, per damunt de tot, confia en el poder d'atracció i comunicació visual dels elements compositius de l'obra.

Substitueix els ingredients tradicionals del poema, com ara el ritme, la mètrica, l'estrofa i la sintaxi, per un sistema expressiu nodrit bàsicament per elements extrets dels repertoris tipogràfics, del dibuix, del gravat, de la fotografia i dels codis d'informació no lingüística, sovint inserits en la vida quotidiana.

Poemes visuals

Joan Salvat - Papasseit

-Poeta. Autor també d'articles, de manifestos i d'altres proses de caire polític i social.

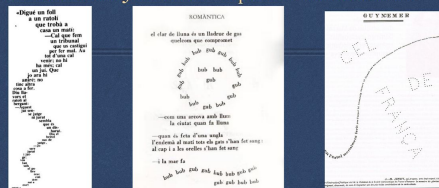
-Obra marcada per l'inconformisme, l'idealisme i l'ombra d'una mort precoç.

-La seva obra poètica ha gaudit sempre d'una gran popularitat i difusió.

Cal·ligrames

Composició poètica que realitza plàsticament, per mitjà de l'escriptura o de la tipografia, un tema que suggereix el del poema. Fou conreat per la majoria dels poetes avantgardistes; entre els catalans Joan Salvat - Papasseit i Carles Sindreu.

Carles Sindreu

-Periodista esportiu, escriví, signant *Fivaller*, a La Nau dels Esports.

-Es relacionà amb grans intel·lectuals, afins a l'avantguarda, de París i de Madrid.

-Els seus poemes oscil·len entre el cal·ligrama o la gregueria surrealista, fins a l'evocació del paisatge, del suburbi o del temps de la infantesa.

Annex III: rúbrica d'avaluació de les tasques d'iniciació i preparació.

	Novell (0)	Principiant (<5)	Avançat (5-7)	Expert (8-10)
Recerca d'informació	No ha dut a terme la recerca d'informació	La recerca que ha fet és gairebé nul·la o és insuficient	Ha portat informació suficient per a la realització de la tasca	Ha portat informació rellevant i interessant sobre el tema
Construcció individual i grupal del concepte	No ha elaborat la definició ni individualment ni grupal	La definició és molt pobre i no conté la informació adequada	La definició és correcta encara que falten detalls	La definició és correcta i porta tota la informació suficient per a la seva comprensió
Comprensió del concepte	No sap de què es parla	Es troba perdut/perduda i no demana ajuda	Comprèn el concepte encara que no el té clar en la seva totalitat	Comprèn el concepte en la seva totalitat
Expressió oral	No utilitza correctament el vocabulari, no	S'expressa amb dificultats. Comet errades i	S'expressa de manera correcta encara que a	S'expressa de manera correcta utilitzant el

	verbalitza, comet errades i barbarismes i no s'esforça en millorar	barbarismes però s'esforça en millorar	vegades comet qualche errada o la corregeix	vocabulari adient. No comet gaires errades
Expressió escrita	No es comprèn el que expressa. Comet moltes faltes ortogràfiques	Costa comprendre el que vol expressar. Comet qualche errada ortogràfica	S'expressa de manera clara encara que hi ha confusions i qualche errada ortogràfica	S'expressa de manera correcta i clara i gairebé no hi ha errades ortogràfiques
Actitud	Irrespectuós/a amb la resta del grup. No col·labora	Li costa integrar-se i ajudar però ho acaba fent	Ajuda i respecta gran part dels companys/es	Ajuda i respecta a tots els membres del grup

Annex IV: rúbrica d'avaluació de les tasques de desenvolupament.

	Novell (0)	Principiant (<5)	Avançat (5-7)	Expert (8-10)
Creació individual de peces	No realitza les peces encomanades.	Fa les tasques de manera ràpida i sense tenir cura del contingut.	Elabora les tasques encomanades. La presentació i el contingut poden millorar. Manca originalitat.	Elabora les tasques encomanades de manera correcta. La presentació i el contingut d'aquestes és òptim i original.
Col·laboració en les tasques grupals	No ha elaborat ni col·laborat en l'elaboració de cap de les tasques grupals encomanades.	Ha participat de manera escassa a les tasques grupals encomanades.	Participa a les tasques grupals. Manca d'iniciativa i proposta d'idees al grup.	La participació és totalment activa. Ajuda i proposa noves tècniques o idees a la resta del grup.
Comprensió del concepte	No sap de què es parla.	Es troba perdut/perduda i no demana ajuda.	Comprèn el concepte encara que no el té massa clar. Presenta qualche dificultat.	Comprèn el concepte en la seva totalitat.
Expressió	No s'adequa al registre poètic.	Presenta dificultats a	L'expressió és adequada.	L'expressió és correcta.

oral	No s'expressa correctament ni utilitza el vocabulari adient.	l'hora d'expressar-se. És conscient de les errades i les corregeix.	Pot millorar aspectes com la cohesió i l'adequació.	S'expressa de manera clara i comprensible amb un vocabulari ric.
Expressió escrita	No es comprèn el que expressa. Comet moltes faltes ortogràfiques.	Costa comprendre el que vol expressar. Comet qualche errada ortogràfica.	S'expressa correctament encara que l'escriptura conté faltes ortogràfiques. El contingut dels escrits s'adequa a les tasques encomanades.	S'expressa correctament. Gairebé no comet errades ortogràfiques. El contingut és l'adequat a les tasques encomanades.
Actitud	Irrespectuós/a amb la resta del grup. No col·labora.	Li costa integrar-se i ajudar però ho acaba fent.	Ajuda i respecta gran part dels companys/es.	Ajuda i respecta a tots els membres del grup.
Participació	Participació nul·la.	Participació molt escassa.	Participació activa encara que podria millorar.	Participació activa durant tota la proposta.

Annex V: rúbrica d'autoavaluació de l'alumnat.

Nom:	Novell (0)	Principiant (<5)	Avançat (5-7)	Expert (8-10)
Tasques encomanades (investigació, recerca i activitats)	No he realitzat ni acabat cap de les tasques d'investigació, recerca i les activitats que s'han proposat.	He completat/entregat algunes feines de les encomanades, però no totes.	He entregat i dut a terme totes les tasques encomanades, encara que podria millorar-ne la seva execució (presentació, continguts...)	He entregat i dut a terme totes les tasques encomanades de manera correcta i completa.
Comprensió dels conceptes	No comprenc els continguts que hem estudiat durant les sessions.	Comprenc alguns continguts de les sessions, però no tots.	Comprenc gairebé tots els continguts de les sessions.	Comprenc tots els continguts explicats durant les sessions.
Expressió oral	El discurs no està organitzat, no es	El discurs és deficient. Les	El discurs és una mica confús.	El discurs i les idees queden

	<p>comprèn el missatge i l'entonació no és l'adequada. Els continguts es presenten de forma desordenada.</p>	<p>idees principals no queden clares. L'entonació es pot millorar.</p>	<p>Les idees queden bastant clares, encara que podrien millorar (ordre, coherència, entonació adequada...)</p>	<p>clares des d'un primer moment i no s'han comès errades greus. L'entonació és l'adequada.</p>
Expressió escrita	<p>El missatge no s'entén. La intenció comunicativa no queda gaire clara. No s'ha fet un ús correcte del vocabulari. Moltes errades.</p>	<p>El missatge es comprèn encara que la intenció és una mica confusa. Es pot millorar.</p>	<p>La intenció comunicativa queda clara encara que es poden millorar aspectes com la cohesió i l'adequació.</p>	<p>El missatge es comprèn i la intenció comunicativa queda clara. Gairebé no hi ha errades ortogràfiques.</p>
Actitud	<p>Comportament irrespectuós i no participatiu amb la resta de companys/es</p>	<p>Comportament correcte però es pot millorar. Participació escassa amb la resta de companys/es.</p>	<p>Actitud correcta davant el/la docent i la resta de companys/es. Particip bastant amb la resta del grup.</p>	<p>Actitud correcta davant docents i companys/es. Particip molt amb la resta del grup.</p>